Spørsmål vedr. bruk av smartbriller – Kjell Arnold Pettersen (R):

Ordfører,

Takk til representanten Thompson og Sauda Rødt for å løfte en viktig problemstilling inn i kommunestyresalen.

Det er godt og vel ett år siden smartbriller ble en del av hverdagen. Jeg tror ikke vi skal lenger tilbake enn til starten av denne kommunestyreperioden før dette spørsmålet, og dette svaret, ville vært utenkelig.

For det som tilsynelatende ser ut som tradisjonelle, analoge briller, både med og uten solskjerming, har både innebygd kamera og mikrofon. Det som før kun var kjent gjennom Mission Impossible og agenter i Secret Service, er nå blitt en del av hverdagen.

I situasjoner der det enten er ulovlig eller sterkt uønska at noen drar opp et kamera og trykker «record», risikerer en nå at det filmes uten at noen merker det i det hele tatt.

Det er heller ikke et idealistisk forskningsmiljø som har lansert brillene. Det har kommet frem at Meta, som står bak, kan bruke kameraene uten eierens samtykke for å trene opp sin egen kunstige intelligens.

Det er også kommet frem at Meta nå klargjør smartbrillene for ansiktsgjenkjenning. Det melder både amerikanske medier og fagdirektør i Forbrukerrådet Finn Myrstad.

Da vil en kunne tenke seg scenarioer der en sitter på restaurant, og servitøren med smartbriller kommer med både menyen og opplysninger om hva du heter, hvor du bor, hva du liker å gjøre på fritida, og hva det siste innlegget du delte på Facebook, var.

Denne teknologien har et ekstremt stort misbrukspotensial, og privatlivet i det offentlige rom kan fort dø helt ut om dette ikke reguleres.

Samtidig er smartbrillene kun et symbol på hvilken vei vi ferdes i full fart. Det blir sagt at den industrielle revolusjonen kan bli stående igjen som et komma i forhold til kunstig intelligens sitt inntog.

The Economist intervjua Elon Musk for ei tid tilbake. Jeg kan for øvrig anbefale å høre intervjuet. Det gir et kort sammendrag av hva slags folk som er herrer over drivkreftene som endrer verden.

En interessant del av intervjuet var da han sa at utviklingen av kunstig intelligens har en 10–20 prosent sjanse for å påføre menneskeheten katastrofale følger. Da var oppfølgingsspørsmålet fra journalisten om han ville ha satt seg på en av sine egne raketter om han visste at det var en 10–20 prosent sjanse for at raketten ville eksplodere.

Da sa han at han selvsagt ikke ville satt seg på den raketten frivillig, men at vi allerede sitter på den. Det er for sent. Vi er alle allerede på denne AI-raketten.

Nå gjaldt det å styre retningen på utviklingen.

Det er nettopp å styre retningen her som er viktig. For kunstig intelligens kan bli et enormt løft. Den industrielle revolusjonen ga vekst til en del av verden gjennom å forbruke malm og andre ressurser fra andre deler av verden.

De siste årene har kunstig intelligens blant annet kartlagt den tredimensjonale strukturen til nært alle proteiner som er kjent for vitenskapen. Arbeidet med KI-verktøyet AlphaFold ble ble hedra med Nobelprisen i kjemi i 2024. Før dette gjennombruddet kunne det ta år og koste millioner å kartlegge strukturen til bare ett enkelt protein, for eksempel et knyttet til en sykdom. AlphaFold kartlegger dette på sekunder.

På samme måte som en får oppsummeringer av filer på nærmere 1000 sider før en rekker å løfte kaffekoppen.

Intelligensen har et enormt potensiale for positiv samfunnsutvikling, og kan bli gjennombruddet som gjør at tida med å skipe ned brukt utstyr og vaksiner vi har begynt å tvile på, kan og bør være forbi. Vi skiper tross alt opp råvarene som trengs for å utvikle det meste, der-nede-i-fra.

Men tilbake til smartbrillene. 5. oktober varsla regjeringen at det kommer et midlertidig forbud mot bruk av smartbriller på gitte områder. Foreløpig er det ikke skjedd så mye mer enn at forbudet er varsla, og det finnes et lokalt handlingsrom for å regulere bruken på våre tjenestesteder.

Flere kommuner har gjort det, og fylkestinget behandla spørsmålet i går. Der stilte Monika Kvilhaugsvik fra SV et tilsvarende spørsmål til fylkesordføreren. Fylkesordføreren svarte at han vil be fylkesdirektøren om å følge den nasjonale utviklingen og vurdere behovet for oppfølging i tråd med eventuelle endringer. Altså å ikke gjøre noe.

Det endte med en votering over et forslag om å fremme en sak om forbud mot KI-briller. 32 stemte mot, og 15 stemte for.

En kommune jeg synes har regulert dette på en god måte i påvente av nasjonale føringer, er Indre Østfold kommune. De har innført retningslinjer for bruk av smartbriller og annet kroppsbåret utstyr med kamera, mikrofon eller KI-funksjonalitet. Hovedregelen er at slikt utstyr ikke skal bæres eller brukes i arbeidstida eller på kommunens tjenestesteder.

Bakgrunnen er nettopp behovet for å beskytte barn, elever, pasienter, brukere, pårørende og ansatte mot uønsket eller urettmessig registrering, opptak, strømming, overføring eller analyse av lyd, bilder og video.

Hver enkelt kommune er behandlingsansvarlig for behandlingen av personopplysninger som skjer som ledd i kommunens virksomhet. Bruk av smartbriller kan innebære at opplysninger om personer i omgivelsene registreres, overføres eller analyseres. Når slik behandling skjer som ledd i kommunens virksomhet, må kommunen blant annet vurdere formålet med behandlingen, personvern, informasjonssikkerhet og taushetsplikt. Dette er krav som også er relevante at slår inn for bruk av slike smartbriller.

Dette er gode argumenter for en lokal regulering av bruken av smartbriller, og ikke minst opplagte grunner til å regulere dette nasjonalt.

I Indre Østfold betyr forbudet at smartbriller eller tilsvarende teknologi verken skal bæres eller brukes, selv om opptaksfunksjonene er avslått. Retningslinjene der regulerer først og fremst kommunens egen virksomhet og de som jobber i kommunen.

Jeg har hatt dialog med kommunedirektøren om saken, og vurderingen er at det vil være uheldig å vedta et lokalt forbud direkte i dette møtet uten medvirkning eller drøfting i partssamarbeidet. Det finnes også brukerorganisasjoner som er positive til bruk av slike briller.

En inngang her er for eksempel å gi kommunedirektøren fullmakt til å vurdere en lokal regulering av bruken av smartbriller på kommunale tjenestesteder, i samråd med partene.

Et annet alternativ er å be kommunedirektøren om en politisk sak, som da kanskje kan komme til behandling i desembermøtet.

Et tredje alternativ er å avvente regjeringens varsla midlertidige forbud.

De to første alternativene krever at det fremmes forslag og gjøres vedtak i denne saken. Det siste alternativet krever lite annet enn å vente og se.

Ordet er åpent.